Vlaamse Regering

Standpunt van het Vlaamse Gewest m.b.t. een door de Franse overheid georganiseerd openbaar onderzoek in het kader van een offshore windmolenparkproject voor de kust van Duinkerke.

1. Doelstellingen van hernieuwbare energie

Het Vlaamse Gewest begrijpt dat doelstellingen voor het opwekken van hernieuwbare energie moeten gehaald worden en dat daartoe offshore windmolens ingeplant kunnen worden. Een degelijke afweging van de voor- en nadelen van de inplanting van dergelijke offshore windmolenparkprojecten is echter noodzakelijk. Hierbij is de afstand tegenover de Vlaamse kust cruciaal. Het Vlaamse Gewest betreurt dat in het projectvoorstel van het Franse consortium EMD het windmolenpark met de grootschalige windturbines nog steeds op een zeer korte afstand van de kust, namelijk 11,4 km, ingeplant wordt.

2. In hoofdorde: negatief advies

Het Vlaamse Gewest formuleert in hoofdorde een negatief advies m.b.t. de milieuvergunningsaanvraag en de aanvraag tot concessie voor een offshore windmolenparkproject voor de kust van Duinkerke die voorwerp zijn van dit openbaar onderzoek. Het Vlaamse Gewest is het volstrekt oneens met het voorstel van locatie van dit offshore windmolenparkproject. Er wordt onder meer verwezen naar volgende bezorgdheden en bezwaren: de belemmering van de vrije vaart, verstoring van de havenconcurrentie, hinder voor reddingsactiviteiten op zee, impact op communicatie-instrumenten (AIS, radar), hinder voor toekomstige commerciële ontwikkelingen, impact op visserij, onroerend erfgoed, omgeving, biodiversiteit, landschap, kusttoerisme, Westkustbewoners en -gebruikers (cf. bijgevoegd uitgebreid en onderbouwd Vlaams standpunt).

Het Vlaamse Gewest betreurt niet betrokken te zijn geweest bij het traject dat heeft geleid tot de indiening van voorliggende vergunningsaanvraag en concessieaanvraag, in het bijzonder wat het aspect afbakening van de zone en keuze van locatie van het voorgenomen windmolenpark betreft. De Vlaamse bezwaren hangen samen met de in de vergunningsaanvraag en concessieaanvraag voorgestelde zone en locatie van het park. Deze zone en locatie zijn het resultaat van een afbakeningsproces waarbij de Franse staat de zone definitief heeft vastgesteld zoals uitdrukkelijk beschreven is in de niet-technische samenvatting (III.2). In deze fase van de vergunningsaanvraag zijn dus andere zones en locaties reeds uitgesloten. De locatie die in de vergunningsaanvraag wordt opgenomen en waarvoor een concessie wordt aangevraagd is dus een voldongen feit.

Dit afbakeningsproces had door de Franse overheid en/of de projectontwikkelaar moeten onderworpen worden aan een milieueffectbeoordeling conform de plan-MER-richtlijn (richtlijn 2001/42/EG) en project-MER-richtlijn (richtlijn 2011/92/EU) waaraan de Vlaamse overheid had moeten kunnen deelnemen gezien de grensoverschrijdende impact. Het Vlaamse Gewest kan zich om de vermelde redenen niet akkoord verklaren met de zone en locatie die in de vergunnings- en concessieaanvraag wordt geselecteerd.

3. In tweede orde: onderzoek naar alternatieve locaties

Het Vlaamse Gewest verwacht, in het kader van goed nabuurschap, betrokken te worden bij het verdere onderzoek naar mogelijke zones en locaties voor de ontwikkeling van dit project: op een grotere afstand van de Vlaamse kust en badplaatsen. Omwille van de impact van het project op de veiligheidsbelangen, omgevings-, erfgoed- en economische belangen van het Vlaamse Gewest is dergelijk onderzoek strikt noodzakelijk.

Met verwijzing naar de Europese plan-MER- en project-MER-richtlijnen en Natura2000-richtlijnen verzoekt het Vlaamse Gewest een grondig onderzoek naar alternatieve locaties en om deel te nemen aan dit onderzoek. Het Vlaamse Gewest vraagt een degelijk en kwaliteitsvol onderzoek naar andere zones en locaties dat gevolg geeft aan de Vlaamse bezwaren die verbonden zijn aan de huidige voorgestelde zone en locatie. Het Vlaamse Gewest wenst deel te nemen aan het onderzoek naar dergelijke zones en locaties.

4. Bezorgdheden en bezwaren van het Vlaamse Gewest

Mobiliteit en openbare werken

Feitelijke belemmering van de vrije vaart

Het windmolenpark overlapt de vaargeulen/vaarroutes tussen de Vlaamse Banken welke gedurende vele decennia werden gebruikt door de vracht- en passagiersferries op de lijnen tussen enerzijds Oostende en anderzijds Dover, Ramsgate en Folkestone. Het is belangrijk dat deze vaargeulen/vaarroutes in de toekomst vrij blijven van fysieke en juridische barrières en dus bruikbaar blijven met het oog op de toekomstige heropstart van de ferrydienst naar en van Oostende. Daarnaast worden de vaargeulen/vaarroutes ook gebruikt voor andere zeeschepen, vissersschepen en pleziervaartuigen, ongeacht welke Vlaamse havens zij als herkomst of bestemming hebben. Door de bouw van het windmolenpark zouden de betrokken vaargeulen/vaarroutes fysiek en juridisch definitief onbruikbaar worden. De Franse overheid heeft categoriek gesteld dat in de zone geen enkele scheepvaart zal worden toegelaten.

Verstoring van de havenconcurrentie

De Franse overheid heeft de projectzone zo afgebakend dat zij niet interfereert met de vaarroutes naar en van de haven van Duinkerke. De door het Vlaamse Gewest aangevoerde interferentie met de vaarroutes naar en van de Vlaamse havens heeft ze evenwel naast zich neergelegd. Er is dus een ongelijke behandeling van de Vlaamse havens. Voor heel wat trafieken bestaat reële en of potentiële concurrentie tussen Duinkerke en de Vlaamse havens. Het is niet aanvaardbaar dat een windmolenpark derwijze wordt ingeplant, dat een nationale haven van hinder wordt gevrijwaard, terwijl hinder wordt berokkend aan concurrerende havens in het buurland. Het park had uiteraard kunnen worden ingeplant op een plaats die geen enkele haven nadeel berokkent.
Dit is onder andere het geval voor de route ten zuiden van de Oostdyckbank. Hierbij loopt de route ten zuiden van Ruytingen SE naar DY1, DY2 (noord of zuid van de bank), DY3 en vervolgens naar het oosten om via de Buitenratel Bk de Belgische wateren binnen te komen. Deze route kan verdergezet worden langs de kust via D1 naar Oostende. Hierdoor zullen schepen die gebruik maken (of van plan zijn deze te gaan gebruiken) van deze 'secundaire route' het park moeten omzeilen via de bestaande routes verder uit de kust of langs de kust.

Hinder voor reddingsactiviteiten op zee

De Belgische overheid heeft de Franse overheid in kennis gesteld van de hinder die het windmolenpark zal veroorzaken voor de organisatie van reddingsactiviteiten op zee onder Belgische verantwoordelijkheid.
De aanleg van een windpark voor de kust van Duinkerke op de voorgestelde zone en locatie creëert namelijk nieuwe beperkingen die gevolgen kunnen hebben voor de maritieme bewaking vanaf land of zee. Er zullen specifieke onderzoeken moeten worden uitgevoerd om rekening te houden met deze

uitdagingen voor de maritieme veiligheid en navigatie, met als doel een maritieme surveillance-architectuur te ontwikkelen om de overheid te helpen bij het toezicht op en zoek- en reddingsoperaties in en rond het park.
Als er een noodinterventiedossier opgesteld wordt, dient Vlaanderen hierbij betrokken te worden, aangezien we tevens slachtoffer kunnen worden van bepaalde calamiteiten, zoals aanvaringen of pollutie.

Mogelijke hinder op installaties

In de documenten die deel uitmaken van het openbaar onderzoek ontbreekt een technische studie die bevestigt dat het windmolenpark nabij Duinkerke geen invloed zal hebben op de technische installaties van Vlaanderen. Hierbij denken we aan radar en VHF. Het Vlaamse Gewest acht deze technische studie noodzakelijk voor een geïnformeerde beslissing over de vergunnings- en concessieaanvraag. Elke impact op de installaties van Vlaanderen dient gemitigeerd te worden in overleg met Vlaanderen.

Veiligheidszone en contouren park

Uit het dossier blijkt dat het park tot op de Belgisch-Franse grens zal gebouwd worden. Hierbij stellen wij ons de vraag wat er zal gebeuren met de veiligheidsafstand ten opzichte van het park. Indien men effectief tot op de grens zal bouwen, ligt de veiligheidsafstand in Belgische wateren. De alinea op p. 96 van de niet-technische samenvatting is hier niet duidelijk over.
Hieruit volgt de vraag hoe men zal omgaan met intrusies vanuit Belgische wateren, en incidenten in Belgische wateren die impact hebben op het park. Het Vlaamse Gewest vraagt verduidelijking.
Het Vlaamse Gewest is van oordeel dat de veiligheidscontour van het windmolenpark integraal binnen wateren onder Franse jurisdictie moet vallen en verzet zich tegen elke zone en locatie waarvoor de veiligheidscontouren geheel of deels binnen wateren onder Belgische jurisdictie vallen.

Impact op communicatie-instrumenten (AIS, radar)

Het effect van het windturbinepark voor de kust van Duinkerke op de technische voorzieningen voor de scheepvaart, zoals radar, zijn nu nog onduidelijk en dienen bestudeerd te worden. Het Vlaamse Gewest heeft de Franse overheid reeds voor het indienen van de vergunningsaanvraag op de hoogte gebracht dat dit onderzoek nodig is.

Hinder voor toekomstige commerciële ontwikkelingen

Het vrijwaren van bestaande zeevaargeulen en vaarroutes dient ook bekeken te worden op middellange en lange termijn waarbij het behoud van de maritieme connectiviteit van het Belgische en Vlaamse grondgebied voor de komende generaties centraal staat. In die zin is de internationale problematiek vergelijkbaar met die van de vrije vaart en het beheer van de Schelde/Kanaal Gent-Terneuzen. De betrokken vaargeulen en vaarroutes voor de kust van Duinkerke kunnen in de toekomst trouwens aan belang winnen in het licht van Brexit, het klimaatbeleid (ontrading luchtvervoer) en de ontwikkeling van nieuwe technologieën zoals onbemande vaartuigen. Het vervullen van dergelijke toekomstige noden door Vlaamse komende generaties mag niet worden gehypothekeerd door infrastructuurprojecten in Franse wateren die een fysieke of juridische barrière opwerpen voor het vervullen van deze noden.

Schending van het Belgisch Marien Ruimtelijk Plan en het internationaal zeerecht

Op verzoek van de haven van Oostende heeft België tegenover Frankrijk het standpunt ingenomen dat het Franse windmolenparkproject onverenigbaar is met het recht op onschuldige doorvaart door de territoriale zee. Dit recht is onder meer gewaarborgd door artikel 24 van het VN-Zeevaartverdrag van Montego Bay. Het impliceert een verbod voor staten om vaarroutes naar havens in buurlanden te belemmeren, bijvoorbeeld door infrastructuurwerken. Daarenboven is de internationale vaarroute tussen Oostende en het Verenigd Koninkrijk beschermd door het Belgisch Marien Ruimtelijk plan (versies 2014-2020 en 2020-2026). Het traject dat aan de indiening van de vergunningsaanvraag en concessieaanvraag is voorafgegaan, is gestart in 2016. Frankrijk had zich eerder met het Belgisch Marien Ruimtelijk Plan 2014-2020 akkoord verklaard.

Morfologisch
Op basis van de niet-technische impactstudie kan de impact op onze kustlijn met betrekking tot morfologie en onze bevoegdheid kustbescherming niet geëvalueerd worden. Graag ontvangt Het Vlaamse Gewest hierover meer informatie.

Precedentrisico
Indien de Franse overheid het windmolenpark zou vergunnen zonder de rechtmatige Belgische en Vlaamse Belangen en de rechten i.v.m. de vaarroutes naar en van de Vlaamse havens te erkennen, zou een precedent worden gecreëerd dat de deur open zet voor nieuwe fysieke en juridische barrières. Ook andere, nog meer belangrijke aanlooproutes naar de Vlaamse haven lopen immers door Franse wateren.

Locatie
Het Vlaamse Gewest is van mening dat het project voor de bouw van dit windmolenpark op de voorziene zone en locatie strijdig is met de rechtmatige belangen en rechten i.v.m. vaarroutes in zee. Daarom roepen wij de Franse overheden op om dit project hetzij te stoppen, hetzij aan te passen zodat de vaarroutes kunnen gevrijwaard worden.

Zeevisserij

- Pagina 1935 van de impactstudie vermeldt dat de gegevens van buitenlandse vaartuigen niet in rekening werden gebracht:

Concernant les quelques navires étrangers pouvant pratiquer la pêche sur une partie réduite de l'AEI du parc éolien, au Nord-Est au-delà des 6 milles nautiques (zone d'environ 9 km², soit moins d'un tiers de la surface d'une seule maille VALPENA), les données permettant une analyse de l'impact économique ne sont pas accessibles. Les navires étrangers ne sont ainsi pas pris en compte dans l'étude du RICEP.

België bevestigt hierbij dat een aantal Belgische vissersvaartuigen gebruikmaakt van de lokale visgronden die geïmpacteerd worden door de constructie van de windmolens voor de kust van Duinkerke. Dit betekent dat deze vissersvaartuigen een economische impact zullen ervaren door het verlies van mogelijke visgronden.

Op basis van de opgegeven perimeter van het windmolenpark en op basis van cijfergegevens uit de voorgaande jaren kan dit geschat worden op een bedrag van ruw geschat gemiddeld € 250.000 dat jaarlijks door de betrokken Belgische vissersvaartuigen in die zone wordt opgevist.

Naast het verlies aan visgronden, zal het windmolenpark te Duinkerke een weerslag hebben op het recht van doorgang. Een ruimer aantal Belgische vissersvaartuigen worden hierdoor getroffen en zullen in de toekomst gedwongen worden een omweg te moeten maken rond het windmolenpark, wat tijdverlies met zich meebrengt en extra (brandstof)kosten.

- P. 1941 van de impactstudie vermeldt het volgende:

II.4.2.3 Synthèse des impacts bruts, mesures ERC et évaluation des impacts résiduels du projet sur les activités de pêche professionnelle en phase travaux

Dans le cadre du projet, un certain nombre de mesures ERC (évitement, réduction et compensation) sont proposées en phase travaux pour gérer les impacts du projet sur les activités de pêche professionnelle. Ces mesures proposées sont listées ci-dessous et une description détaillée est fournie au Chapitre 8 :

- MC6 : Compensation financière de l'activité de pêche professionnelle par EMD.

L'application de ces mesures permet d'évaluer les impacts résiduels du projet en phase travaux sur les activités de pêche professionnelle. Le tableau ci-après présente ainsi pour chaque récepteur, la synthèse des impacts bruts en phase travaux relatifs aux différents effets qui s'appliquent sur ces récepteurs, les mesures ERC proposées et les impacts résiduels qui en découlent.

Aucune mesure d'évitement ou de réduction ne permet de diminuer les impacts résiduels sur les activités de pêche professionnelle à un niveau non notable. Ainsi, une mesure de compensation est donc proposée par EMD avec pour objectif de compenser financièrement les pertes engendrées par la construction du parc éolien en raison des restrictions d'accès aux zones de pêche pour les navires français pratiquants les arts dormants et les arts traînants. Come tenu d'un impact faible sur la flottille étrangère, aucune mesure n'est proposée.

Gelet op de impact tijdens de bouwfase van het windmolenpark wordt er een financiële compensatie verleend om verliezen te vergoeden die verband houden met de activiteitsbeperking. Voor de buitenlandse vloot blijkt dit niet te worden voorzien ("*Comme tenu d'un impact faible sur la flottille étrangère, aucune mesure n'est proposée.*").

Dit lijkt een ongeoorloofde discriminatie te zijn, waarbij op basis van nationaliteit een onderscheid wordt gemaakt. Dit is in strijd met het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (art. 14 EVRM in combinatie met artikel 1 van het Protocol nr. 12 bij het EVRM).
Indien een Belgische reder kan aantonen dat hij economisch wordt getroffen door het bouwen van het windmolenpark, vragen wij dat deze ook een financiële compensatie kan aanvragen.

- Op p. 2559 van de impactstudie worden in de exploitatiefase de regels opgesomd voor vissersvaartuigen om het windmolenpark te mogen betreden:

Dans le cadre de l'évaluation de l'impact de la restriction d'accès aux zones de pêches en phase exploitation, il est proposé les règles d'usages suivantes, en étant précisé que celles-ci seront fixées par les autorités compétentes :

- La zone du parc éolien et du poste électrique en mer est ouverte à la pêche ;
- Les navires de moins de 25m sont autorisés à pêcher dans le parc éolien : ils ont interdiction de s'approcher à moins de 50m des éoliennes et à moins de 200m du poste électrique en mer ;
- La pêche est maintenue au-dessus de la double liaison sous-marine ainsi que des câbles inter-éoliennes ;
- Ces interdictions engendrent, en première approche, une zone interdite à la pêche d'une surface totale de 0,6 km².

Tableau III-154 : Calcul de la superficie théorique de la zone interdite à la pêche en phase exploitation

Eléments	Surface
46 éoliennes	0,4 km²
Poste électrique en mer	0,2 km²
Surface totale de la zone interdite à la pêche	**0,6 km²**

Voor de betrokken buitenlandse (waaronder Belgische) vissersvaartuigen betekent dit dat er in de praktijk geen toegang zal zijn tot de visgronden in het windmolenpark, omdat deze groter zijn dan 25 meter:

Concernant les quelques navires étrangers pouvant pratiquer la pêche dans les eaux françaises, ceux-ci ne sont concernés que par une faible emprise dans le Nord du parc éolien. Par ailleurs, ce sont exclusivement des unités supérieures à 25 mètres qui ne devraient donc pas avoir l'autorisation de pénétrer à l'intérieur du parc éolien.

Dit bevestigt hetgeen hierboven ook reeds werd aangehaald, namelijk een definitief verlies aan visgronden voor een aantal Belgische vissersvaartuigen.

Er is dus een verschil in behandeling van vissersvaartuigen die kleiner zijn dan 25 meter in vergelijking met diegene die groter zijn dan 25 meter. Voor de vissersvaartuigen groter dan 25 meter is het economisch verlies daardoor groter. Een bijkomende compensatie voor deze vaartuigen zou logisch zijn.

- Dat het windmolenpark ook het recht van doorgang zal bemoeilijken voor de Belgische vissersvaartuigen, wordt ook bevestigd in de impactstudie op p. 2562 bij de beschrijving van grensoverschrijdende effecten:

En phase exploitation, les restrictions d'accès aux zones de pêche ne s'appliquent qu'aux eaux françaises. Aucune restriction en lien avec le parc éolien ne sera définie dans les eaux belges sans accord préalable entre les autorités françaises et belges. L'impact résiduel du projet sur l'activité de pêche au-delà des eaux françaises est donc nul. Néanmoins des navires de pêche étrangers sont susceptibles de fréquenter les eaux françaises, induisant alors un effet transfrontalier. Néanmoins l'activité de pêche de la flottille étrangère se concentre au Nord du parc, l'impact résiduel sur la flottille étrangère reste donc négligeable.

- Wat de grensoverschrijdende effecten van het windmolenpark betreft, kan nog het volgende worden opgemerkt.

De impact op het Natura 2000 gebied "Vlaamse banken" lijkt wellicht niet zo groot op het vlak van de grindbedden, omdat de grindbedden verder offshore liggen. Dus tenzij de zone zelf op grindbed komt te liggen, is er niet direct een probleem. De massa's m^3 zand die gebaggerd zullen worden om het gebied vlak te trekken en de geulen die moeten gegraven worden, zullen dat gebied wel serieus veranderen, met mogelijks de nodige impact op het systeem. Welke impact dit zal hebben op de (Belgische) vispopulaties, vraagt verder onderzoek.

<u>Onroerend erfgoed</u>

Vanuit erfgoedstandpunt is een correcte en afdoende afweging en motivering van de voor- en nadelen van de inplanting van offshore windturbineparken een vereiste. Daarom dienen volgende nuanceringen te worden aangebracht met betrekking tot de impactstudie.

- Op pagina 91 van de impactstudie wordt vermeld dat de betrokken regio een "*zeer contrasterende landschapstypologie*" heeft omwille van de tegenstelling tussen de "*door de mens gemaakte ruimtes en gefragmenteerde natuurgebieden*". Hierbij wordt ook de aandacht gevestigd op het "*contrast tussen de Belgische en de Franse kust, en dat de Belgische Kust voornamelijk een "**residentieel karakter heeft met een overvloed aan toeristische voorzieningen aan zee**"*. Er wordt eveneens vermeld dat de belangrijkste landschappen worden gekenmerkt door "*de oude polders van de kustrand en de Frans-Belgische kustvlakte. Ze worden begrensd door de heuvels van Calais en de West-Vlaamse heuvels. De heuvels van het Houtland vormen een overgangszone tussen de maritieme vlakte en de West-Vlaamse Heuvels*".

  Deze passage dient genuanceerd te worden. Het gebied aan de Belgische kust in de gemeente De Panne wordt **ook** gekenmerkt door een **onbebouwd karakter**. Dit gebied behoort immers tot de zogenaamde Westhoekduinen die bij koninklijk besluit van 1 maart 1935 beschermd werden als cultuurhistorisch landschap. Deze bescherming werd een eerste keer administratief

gewijzigd bij besluit van de secretaris-generaal van 31 december 1940. Een tweede wijziging bij koninklijk besluit van 4 juli 1962 houdt eveneens een wijziging van de verbodsbepalingen in het oorspronkelijke beschermingsbesluit in. Deze zone heeft een totale oppervlakte van 5 683 081m^2. Deze Westhoekduinen, die gelegen zijn tussen de Noordzee, de Franse grens, de gemeenten Adinkerke en De Panne werden beschermd omwille van het algemene belang gevormd door de archeologische waarde, in casu oudheidkundige waarde en de historische waarde, in casu kunsthistorische waarde (Beschermingsdossiers 4.03/38008/201.1 DW000001 OW000490).

De Westhoekduinen maken ook deel uit van het vastgesteld landschapsatlasrelict "Westhoekduinen, duinen van Cabour, De Moeren en overgang plateau van Izenberge" sinds 24 december 2008. Dit landschappelijk geheel bestaat uit een bijzondere landschappelijke sequentie van strand - jonge duinen (de Westhoek, de Krakeelduinen, het Calmeynbos en de Oosthoek), poldergebied van Adinkerke, binnenduinen van Adinkerke-Ghyvelde (met het domein Cabour en het Garzebekeveld), De Frans-Belgische Moeren, de Buitenmoeren en de overgang naar het Plateau van Izenberge (Houtem-Wulveringem). Alle landschapseenheden lopen in het westen, mits enkele kleine verschillen, door op Frans grondgebied.

Ook dient er te worden opgemerkt dat de terminologie van 'residentieel karakter en een overvloed aan toeristische voorzieningen aan zee' niet veralgemeend kan worden over gans de Belgische kust. Er is namelijk een verschil in de densiteit van de residentiële bebouwing en toeristische voorzieningen langsheen de kustlijn tussen de oost- en westkust waarbij de oostkust de densiteit van de westkust niet kent.
Uit bovenstaande beschrijving blijkt dat de term 'residentieel karakter' genuanceerd dient te worden en de effecten op het onbebouwde karakter van deze zones mee in de impactstudie opgenomen dient te worden.

- Op pagina 92 tot en met 93 van de impactsstudie wordt het volgende vermeld: *"De kustrand wordt gekenmerkt door de directe perceptie van de windmolens op zeeniveau, waarbij deze perceptie snel afneemt achter de bouwlijn of de duinafslag totdat deze verwaarloosbaar of nihil is. De hoge punten, die meer dan 20 km verderop liggen, bieden weinig uitzicht door het heuvelachtige terrein en de begroeiing. Van alle beschermde landschapssites is slechts een klein deel sterk geïmpacteerd. Dit betreft de duinterreinen ten oosten van het gebied en de duinen in de Dumontwijk in de gemeente De Panne. Voor de rest van de beschermde landschapsgebieden is de impact van het project zwak."*

  Deze passage dient genuanceerd te worden. De windmolens hebben een naafhoogte van 170 m en een tiphoogte van 300 m. Omwille van deze hoogte zal het beoogde windturbinepark een visuele impact hebben op zowel het beschermde cultuurhistorisch landschap van de Westhoekduinen. In de impactstudie en in de bijlagen (met visualisaties) met nummers 33 tot en 35 wordt de impact op de erfgoedwaarden van voormeld beschermingsbesluit niet beschreven. Uit de visualisaties blijkt dat er een bepaalde impact zal zijn in functie van de zichtbaarheid van het beoogde windturbinepark, maar de impact ervan op de erfgoedwaarden ontbreekt. Bovendien wordt de impact voor het geheel van de beschermde zone niet beschreven waardoor het niet duidelijk op welke plekken de visuele impact en de impact op de erfgoedwaarden het grootste zal zijn.

  Hetzelfde geldt voor de Dumontwijk die aangeduid is als beschermd stads- en dorpsgezicht sinds 25 januari 2008. Binnen dit beschermde stads- en dorpsgezicht is de verbondenheid met de zee en met het duinenreliëf een kenmerkend element dat behouden dient te blijven in functie van het authentiek karakter van de wijk. Uit de in het openbaar onderzoek opgenomen studies blijkt niet in hoeverre het windturbinepark een impact zal hebben op de verbondenheid tussen achterliggende straten van de hoger gelegen belvédère van de Dumontwijk en het open en gaaf duinen- en zeelandschap en de zeedijk.

Daarnaast dient ook de impact van het windturbinepark tijdens de avond en 's nachts in kaart te worden gebracht omwille van de geringe afstand van circa 11,4 km tot de kuststrook. De rode, knipperende veiligheidsverlichting zal ongetwijfeld opvallen langsheen een grootdeel van de Belgische kuststrook. Deze rode, knipperende veiligheidsverlichting wordt niet gevisualiseerd op de bijlagen 33 tot en 35.

In dit geval wordt geadviseerd om snedes met betrekking tot de nieuwe toestand aan te reiken waaruit de impact van het windturbinepark op deze beschermingen duidelijk wordt gevisualiseerd, en zeker wat betreft de hoogste punten van de Westhoekduinen en van de Dumontwijk. Ook wordt geadviseerd om de gebruikte 'gradatie termen' als zwak en laag gedefinieerd te worden en wat de verschillen zijn tussen sterk en gemiddeld. De methodiek met betrekking tot de visuele impact en de impact op de erfgoedwaarden dient duidelijk omschreven te worden.

- Op pagina 93 van de impactsstudie wordt ook verwezen naar onder andere het belfort van Veurne dat opgenomen is op de Unesco Werelderfgoedlijst. Hierbij wordt vermeld dat er een '*gedeelde covisibiliteit is vanaf de hoge uitkijkpunten ervan*'. Er wordt eveneens vermeld dat het beoogde windmolenpark "*vanaf de grond niet te zien is door de verstedelijking en de begroeiing. Hoewel het zichtbaar is vanaf de top van deze monumenten, is het windmolenpark op de achtergrond te zien en is het nooit prominent aanwezig in het landschap vanwege de afstand tot het project of de door de mens gevormde omgeving rond de site. De impact van het project op de belforten kan daarom als laag worden omschreven*".

  Deze passage dient eveneens genuanceerd te worden. Het is correct te stellen dat er vanop het maaiveld geen impact zal zijn omdat het belfort van Veurne niet onmiddellijk op de kustlijn ligt en de bestaande bebouwing een visuele barrière vormt. Het Belfort van Veurne torent wel hoog boven het omliggende stedelijke dakenlandschap. Vanop deze hogere positie zal allicht het windturbinepark wel te zien zijn. Aangezien de windturbines in neutrale grijstinten zullen worden uitgevoerd, bestaat de mogelijkheid dat het windturbinepark opgaat in de globale horizon van zee en lucht. Echter, zal de rode, knipperende veiligheidsverlichting 's avonds en 's nachts wel vanop het belfort te zien zijn. Het feit dat het belfort op heden niet toegankelijk is (voor publiek), sluit niet uit dat in de toekomst het belfort wel kan worden opengesteld voor publiek.

  Daarom wordt geadviseerd om de impact ervan op de Uitzonderlijke Universele Waarde van de Vlaamse belforten van Veurne en Nieuwpoort te visualiseren en te beschrijven hoe de lage impact werd geconcludeerd. Werelderfgoed kent geen gradaties of categorieën aangezien elke werelderfgoed site mondiaal gezien uitzonderlijk en onvervangbaar is. Het feit dat de belforten in een stedelijke omgeving zijn gelegen en dat er in dat geval geen directe visuele impact zal zijn vanop het maaiveld aangezien het geen open en gaaf landschap betreft, kan bijgevolg niet als argument worden aangehaald.

  <u>Conclusie</u>:
  Zoals hierboven reeds aangehaald, kan op basis van de hierboven aangehaalde argumenten worden geconcludeerd dat de beschrijving van de aangeleverde effectenbeoordeling genuanceerd en aangevuld dient te worden zodat alle voor- en nadelen van het beoogde windturbinepark op de beschermde cultuurhistorische landschappen en het beschermde dorpsgezicht van de Dumontwijk correct in kaart kunnen worden gebracht.

Omgeving

Historiek van de ingediende adviezen (departement Omgeving)

Het departement Omgeving refereert hierbij naar haar voorgaande reacties met betrekking tot het initiatief rond dit offshore windpark ter hoogte van Duinkerke. De standpunten van het departement zijn overgemaakt ofwel via de Belgische Minister van Noordzee (gecoördineerd advies) aan de diverse Franse Ministers van Energie of Ministers van Noordzee ofwel rechtstreeks via de "Commission Particulière ou Nationale du Débat Public" (CPDP en CNDP).

Merk op dat in de vroege planningsfase, waar voorliggende zone en locatie van het windmolenpark werd geselecteerd, geen plan-MER procedure werd doorlopen hetgeen we ten zeerste betreuren. Ons inziens valt namelijk de afbakening van de zone en selectie van de locatie voorafgaand aan de vergunningsprocedure van het windmolenpark minstens onder de toepassing van de plan-MER richtlijn (richtlijn 2001/42/EG) en diende dus minstens een plan-MER opgesteld te worden. Volgens artikel 7 van de plan-MER richtlijn, wat de grensoverschrijdende raadpleging regelt, diende Vlaanderen tijdens deze procedure geconsulteerd te worden.
We verwijzen naar schrijven van:
· 12/6/2019 Advies op ontwerp van de 'Stratégie de façade maritime'; Brief van de Belgische Minister van Noordzee De Backer aan Franse Minister de Rugy (waarbij onze vragen zijn opgenomen)
· 12/02/2020 Publieksbevraging op 'Stratégie Française pour l'Energie et le Climat' > brief van de Belgische Minister De Backer aan Minister Borne (waarbij onze vragen zijn opgenomen)
· 17/12/2020 Openbare Raadpleging via CPDP op voorontwerp 'Duinkerque project EDF/RTE' Brief van de Belgische Minister Van Quickenborne aan de President van de Commission Particulière du Débat Public Mr Peylet (waarbij onze opmerkingen zijn opgenomen)
· 18/12/2020 Openbare Raadpleging via CPDP op voorontwerp 'Duinkerque project EDF/RTE' : Brief Dep. Omgeving aan de Président van de CPDP Mr Peylet
· 27/9/2021 Publieksbevraging op 'Volet opérationnel du document stratégique pour la façade Manche Est- Mer du Nord' ; brief van de Belgische Minister Van Quickenborne aan de Minister Girardin · 06/05/2024 Openbare Raadpleging via CNDP van Franse Marien Ruimtelijk Plan Manche Orientale-Mer du Nord en Offshore energieproductie (Stratégie de planification de l'espace maritime (Manche-Mer du Nord)), Brief van Departement Omgeving aan de Franse Minister Le Maire en de Commission Nationale de débat public.

Ruimtelijke Specificaties van de aanvraag

De aanvrager vraagt om maximum 46 windmolens met naafhoogte tussen de 140 en 170 m en een totale hoogte tussen de 260 à 300 m, op een afstand van 11,4 km buiten de Franse kust ter hoogte van Duinkerke te bouwen, evenals een elektrisch onderstation op zee en dubbele onderzeese elektrische verbindingen te realiseren.

Algemeen

Voorliggend advies betreft de opmerkingen van het departement Omgeving in samenspraak met het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO).
Het departement Omgeving in samenspraak met ANB en INBO begrijpen dat de doelstelling voor het opwekken van hernieuwbare energie moeten gehaald worden en dat daartoe offshore windmolens ingeplant kunnen worden. Echter is daarbij een degelijke afweging van de voor- en nadelen noodzakelijk. Hierbij is de afstand tegenover de Vlaamse kust cruciaal.
Het departement Omgeving, in samenspraak met ANB en INBO betreuren dat in dit herwerkte projectvoorstel van het Franse consortium EMD het windmolenpark met de grootschalige windturbines nog steeds op een zeer korte afstand van de kust, namelijk 11,4 km, ingeplant wordt. Dit wordt door de indiener gestaafd vanuit verschillende overwegingen, maar het departement Omgeving, in samenspraak met ANB en INBO, menen dat de impact op biodiversiteit, landschap en de toeristisch-recreatieve belangen van de ganse kust en specifiek de Westkust, hierin worden onderschat.

Impact op biodiversiteit

Het departement Omgeving wenst, in nauwe samenspraak met het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) en het Agentschap voor Natuur en Bos' (ANB), te benadrukken dat meerdere studies aantonen dat een offshore windpark, op deze korte afstand tot de Vlaamse kust en vasteland, een grote impact zal hebben op verschillende vogelsoorten.
Het nabijgelegen Vogelrichtlijngebied SBZ-V1 voor onze westkust werd afgebakend vanwege zeer belangrijke aantallen van onder meer fuut, roodkeelduiker en zwarte zee-eend (Degraer et al. 2010). Voor zwarte zee-eend en roodkeelduiker worden in de literatuur bovendien verstoringsafstanden van respectievelijk 5 en 16 km gerapporteerd. Rekening houdende hiermee adviseerde het INBO in een recente studie nog om de 20 km brede en momenteel nog turbinevrije zone tussen de kustlijn en reeds operationele windparken integraal te sparen van verdere windparkontwikkeling, dit teneinde de migratie en de overwintering van duikers en zee-eenden niet in de weg te staan, alsook om de afgebakende vogelrichtlijngebieden (waaronder SBZ-V1) te vrijwaren van verstoring (Vanermen et al. 2023b).

In diezelfde studie werd ook een gevoeligheidskaart aangemaakt met betrekking tot verstoring door windparken, en habitatverlies als gevolg hiervan (zie onderstaande Figuur). Op basis van het cumulatief voorkomen van verstoringsgevoelige soorten zoals bijvoorbeeld dwergmeeuw, Jan-van-Gent en zeekoet werd één welbepaald gebied als bijzonder verstoringsgevoelig uitgelicht. Dit gebied is gelegen ter hoogte van de Vlaamse Banken, pal tegen de Franse grens en het voorgestelde projectgebied (zone en locatie) aan. Voor zeekoet en Jan-van-Gent kunnen op basis van de literatuur verstoringsafstanden van minstens 3 km worden aangenomen, en ook verstoringseffecten als gevolg van het geplande windpark zullen dus voelbaar zijn tot voorbij de Franse grens. Het is belangrijk om aan te stippen dat onze Vlaamse Banken (meer specifiek de zandbanken Oostdyck, Buitenratel, Kwintebank en Middelkerkebank) als essentieel beschouwd moeten worden voor het behalen van de Natura 2000 en KRMS doelstellingen voor zeevogels, zoals vastgelegd in de Belgische wetgeving.

Een grondig onderzoek naar alternatieve locaties dringt zich op aangezien een betekenisvolle negatieve milieu-impact verwacht wordt op de onderzochte zone en locatie voor het windpark, niet in het minst omdat deze negatieve impact inherent is aan deze zone en locatie en dus niet in-situ opgeheven kan worden. De voorgestelde milderende en compenserende maatregelen worden daarom ruim onvoldoende geacht, temeer omdat deze maatregelen niet ondersteund worden door empirisch cijfermateriaal. Een te onderzoeken alternatief is het verplaatsen van het windpark, en het te laten aansluiten bij de te ontwikkelen windparken in de Prinses Elisabeth zone, ter hoogte van de Fairybank. Dit zou (1) barrière-effecten langsheen de kust migrerende zeevogels opheffen, en (2) habitatverlies voorkomen voor verstoringsgevoelige zeevogelsoorten die op de Vlaamse Banken het zwaartepunt van hun verspreiding kennen.

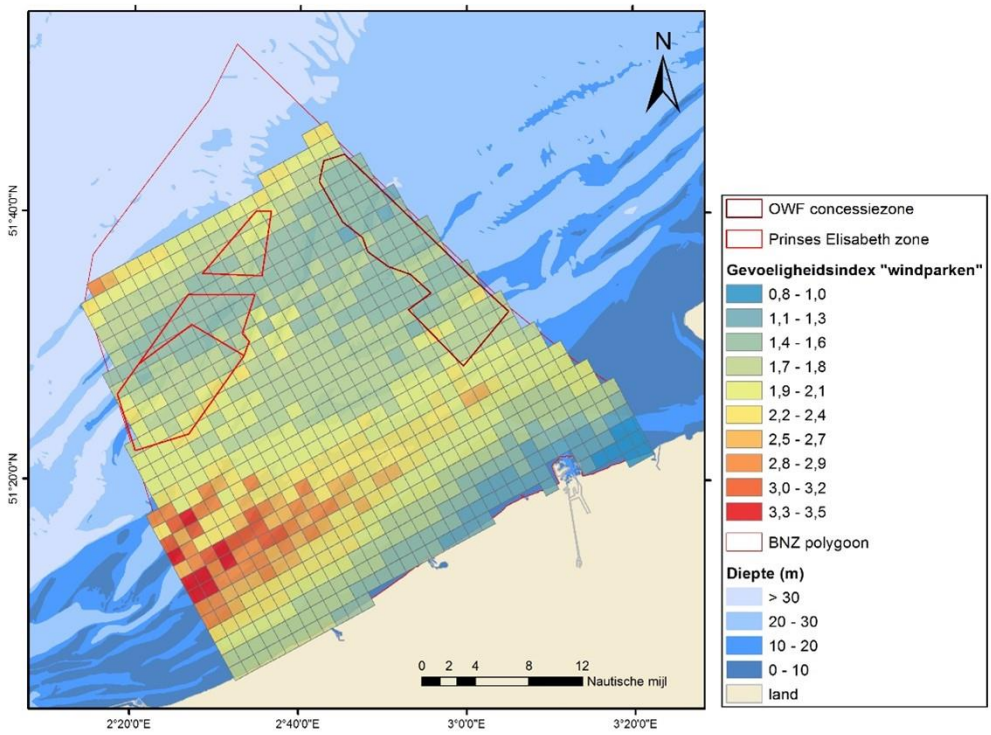

Figuur. Windparkgevoeligheidskaart van het Belgische deel van de Noordzee op basis van het geaggregeerde voorkomen van duiker sp., Jan-van-Gent, dwergmeeuw, kleine mantelmeeuw en zeekoet (zie ook Vanermen et al. 2023b).

Bronnen hiervoor zijn:

Degraer S., Adriaens P., Courtens W., Haelters J., Hostens K., Jacques T., Kerckhof F., Stienen E.W.M., Vanermen N. & Van Hoey G. (2010). Bepalen van instandhoudingsdoelstellingen voor de beschermde soorten en habitats in het Belgische deel van de Noordzee, in het bijzonder in de beschermde mariene gebieden. Eindrapport in opdracht van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Brussel.

Mendel, B., Schwemmer, P., Peschko, V., Müller, S., Schwemmer, H., Mercker, M. & Garthe, S. (2019). Operational offshore wind farms and associated ship traffic cause profound changes in distribution patterns of Loons (Gavia spp.). Journal of Environmental Management 231: 429-438.

Vanermen N. & Stienen E.W.M. (2023a). Offshore wind farms and cumulative barrier effects to seabirds in Belgian marine waters. In: Degraer S. et al. (Eds), EDEN 2000 - Exploring options for a nature-proof development of offshore wind farms inside a Natura 2000 area. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel, pp. 277-289.

Vanermen N., Courtens W., Van de walle M., Verstraete H. & Stienen E.W.M. (2023b). Seabirds@Risk - Gevoeligheidskartering voor antropogene verstoring van zeevogels op zee. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2023 (53). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Impact op landschap

Impact op grensoverschrijdend natuurpark Westkust- Dunes de Flandres:

Er wordt sinds 2013 door het Vlaams Gewest - Agentschap voor Natuur en Bos in samenwerking met verscheidene Franse en Vlaamse partners gewerkt aan de uitbouw van een grensoverschrijdend beschermd natuurgebied of natuurpark "Westkust – Dunes de Flandres". Dit grensoverschrijdend natuurgebied omvat de duinen en gedeeltelijk ook stranden tussen Duinkerke (Frankrijk) en Westende-Bad (België) die aan beide zijden van de grens zijn opgenomen in het Europees Natura 2000 – netwerk, waaronder aan Belgische zijde het Europees Vogelrichtlijngebied (SBZ-V) "BE2500121 Westkust" en het Europees Habitatgebied "BE2500001 Duingebieden inclusief IJzermonding en Zwin". De uitbouw van een grensoverschrijdend "Europees" natuurpark vergt een stevig maatschappelijk draagvlak, versta de steun van de lokale overheden (gemeenten) en bevolking alsook van de talrijke kusttoeristen. De visuele landschappelijke en natuurbelevingswaarde van duinen, strand en zeezicht is een essentiële pijler voor het maatschappelijk draagvlak voor de uitbouw van het duin- en strandgebied als grensoverschrijdend Europees natuurpark. De inplanting dicht bij de kustlijn van een windturbinepark zou, benevens een impact op de vogeltrek (zie argumenten INBO), ook de visuele landschappelijke en natuurbelevingswaarde van het grensoverschrijdend natuurpark kunnen schaden en bijgevolg het maatschappelijk draagvlak voor de uitbouw van een grensoverschrijdend Europees natuurpark ondermijnen."

Maritiem landschap en kust

De visuele impact van dit windpark met maximum 46 grootschalige windmolens zal vanop onze kust en het hinterland aanzienlijker zijn dan aangegeven wordt in de landschappelijke studie (annexe 33). Het verlies van dit gave kustnabije zeezicht en de verhoogde visuele saturatiegraad (door o.a.de combinatie met het zicht op de haven van Duinkerke en de kustbebouwing) en het omcirkelingsgevoel hebben een groter negatief effect op het toeristisch en recreatief gebruik van de kustgebruiker en – bewoner, dan voorgesteld is.

In de landschappelijke studie (annexe 33) zijn volgende punten ondergewaardeerd of onvoldoende onderzocht:

- Impact op hoge punten binnen de 20 km impact zone in de kuststrook: De zichtbaarheid overdag vanop de publiekstoegankelijke hoger gelegen punten binnen de natuurgebieden in de duinen van de kuststrook (Frange côtière) zouden omwille van hun hoge frequentie en natuurwaarde ook in rekening moeten gebracht worden. Vandaag is het open en constructievrije zeelandschap zichtbaar vanop enkele hoger gelegen punten in de (voor)duinen (Schipgatduinen,) en de zeebermduinen (Oostduinkerke) en de duinen van Ter Yde, hetgeen een belangrijke toeristische-recreatieve troef aan de Westkust is. Ook deze zichtpunten maken deel uit van de identiteit van de plek en dragen bij tot de natuurlijke land-zee ervaring. Ze zijn bijzonder door de aanwezigheid van zowel Natura 2000 gebieden op land als op zee. Deze elementen ontbreken in het deel "Evaluatie van de gevoeligheid van de uitdagingspunten" en in de fotomontages;
- De fotomontages geven een vertekend beeld. De ervaring met recente waarnemingen vanuit onze kuststrook richting onze bestaande kleinere windmolens in de Oostelijke Zone op het Belgische deel van de Noordzee, leert ons dat deze fotomontages een onderschat beeld weergeven (bv PM31,32,33 Koksijde, PM 36). Ook ontbreekt de werkwijze van het genereren van deze montages ontbreekt.

Departement Omgeving is van oordeel dat de reducerende maatregel MR9 om de windmolens minstens 10 km van de kust en 11,4 km van de badplaatsen te houden, onvoldoende zijn.
Daarnaast zullen deze windmolens 's nachts, door de geringe afstand (+/- 11,4 km) van de Vlaamse kust, een negatieve visuele impact hebben, in het bijzonder zullen de flikkerende rode bakens het nu nog duistere zeezicht langs de kustlijn verstoren. Veiligheidsverlichting is noodzakelijk om botsingen (op zee of in de lucht) te vermijden. Echter, er bestaan systemen (cfr. Zeeland NL) die het oplichten tot een minimum beperken en met sensoren zorgen voor een veilige omgeving. De sensoren doen de

verlichting ontsteken als er beweging is nabij het windmolenpark. Deze kunnen het gebruik van het licht flink beperken en tevens energiewinst opleveren zonder in te boeten op de veiligheid.
Departement Omgeving is van oordeel dat dit punt kan opgenomen worden onder reducerende maatregel van de lichtbakens.

>>De locatie en invulling van het windmolenpark moet correcter afgewogen worden met betrekking tot de landschappelijke impact. Een onderzoek naar alternatieve locaties (op een grotere afstand van de Vlaamse kust en de badplaatsen) van het windmolenpark is vereist.

Impact op kusttoerisme, Westkustbewoners en -gebruikers

De socio-economische waarde van onze kust en ons open kustnabije zeelandschap is onderschat in de landschappelijke studie, en dit in de diverse onderdelen "uitdagingen en evaluatie van de gevoeligheid". (Annexe 33 enjeux, sensibilités).

Men dient het verlies van de onbelemmerde zeehorizon vanaf onze kustlijn ten gevolge van dit project af te wegen tegenover het Belgisch/Vlaamse ruimtelijk-toeristische context en niet tegenover de Franse ruimtelijk-toeristische context. Hier beschikken we immers over een kuststrook van slechts 63km voor 11,69 miljoen inwoners, met een kusttoerisme dat in tijd gespreid is over het ganse jaar. De 3 Westkustgemeenten De Panne, Koksijde en Nieuwpoort met hun 16,36 km kuststrook en 44.242 inwoners, ontvangen samen jaarlijks 6,4 miljoen toeristen (Toerisme Vlaanderen, 2023) waaronder 755.000 verblijfstoeristen (kerncijfers Westtoer, 2022) die hoofdzakelijk naar de kust afzakken omwille van het strand, duin en de zee.

De identiteit van deze 3 Westkustgemeenten wordt gekenmerkt door de samenhang van hun natuurlijke karakter (bv het Westhoekreservaat, Schipgatduinen,..), bredere stranden, luwere mariene zone en onbelemmerde zee horizon (Natura 2000 op land en zee, ...), en relatief laag-recreatieve badplaatsen. (Tractebel,FABRICations, H+N+S, 2017, Stedelijk systeem Kust?) (AWB, H+N+S, Maat, XDGA, 2014, Metropolitaan Kustlandschap Fase 3 deel 2)

Het gave en constructievrije kustnabije zeelandschap is daarom een belangrijke socio-economische troef. Deze troef wordt-in tegenstelling tot deze projectaanvraag – echter wel gerespecteerd in zowel de ruimtelijke planning van de Belgische offshore windparken en in de diverse Belgische marine ruimtelijk plannen van 2006, 2014, 2020 als de realisatie van deze Belgische windparkprojecten. Dit is vertaald in de grotere afstand van de offshore constructies ten opzichte van de kust; de bestaande offshore windparken in de Oostelijke zone liggen op 22 km van de kust, de geplande windmolens op de Fairy bank (Prinses Elisabethzone) zullen op een minimale afstand van 35 km uit onze kust liggen.

>> Omwille van de impact op kusttoerisme, Westkustbewoners en -gebruikers, verzoeken we om de locatie van het windmolenpark correcter af te wegen en verzet het Vlaams gewest zich tegen de voorgestelde zone en locatie. Een onderzoek naar alternatieve locaties van het windmolenpark is vereist.

Conclusie

Om bovenstaande redenen kan het Departement Omgeving in samenspraak met ANB en INBO niet akkoord gaan met het huidige voorstel van zone en locatie van het windmolenpark en geven negatief advies op de milieuvergunnings- en de concessie aanvraag.
Het departement Omgeving in samenspraak met ANB en INBO vragen uitdrukkelijk om een grondig onderzoek naar alternatieve zones en locaties uit te voeren via een project-MER-procedure en via een passende beoordeling uit te voeren, zoals vastgelegd in de Europese project-MER richtlijn (richtlijn 2011/92/EU) en Natura2000-richtlijnen (92/43/EEG en 2009/147/EG), aangezien aanzienlijke milieu impact verwacht wordt indien het windmolenpark ingeplant wordt op de voorgestelde zone en locatie. Conform art 7 van de Europese project-MER richtlijn wenst het Vlaamse gewest geconsulteerd te worden in deze project-MER en passende beoordelingsprocedures.